

01
**לשון
הרע**
לכבר שני בכר

**אחים
לנצח**
הופכים
**דיכרון
למורשת**

...לפני שבוע דיברנו על מצוות לשון הרע, והבאת לי את הספר של החפץ חיים. ביום ראשון אמרת לי שאת משתדלת לא להגיז לשון הרע, שזה עושה לך רע. אני מרגישה שזו הצוואה שלך אליי, ואני מבקשת מכולכם, בשביל שני, לעילוי נשמתה, תשתדלו לדבר רק טוב אחד על השני, לא להגיז רע... (מתוך ההספד של הודיה, בעלת העסק בו עבדה שני בכר ז"ל).

אחד הערכים שהיו חשובים לשני במיוחד היה דיבור חיובי וזהירות מלשון הרע. בהלוויה וב'שבעה' ספרו חברות וחברים רבים עד כמה הקפידה לראות את הטוב בסובבים ועד כמה הכאיב לה לראות את הפירוד בעם.

• • •

בדרכה ולזכרה נעסוק יחד בהלכות לשון הרע וננסה לקיים את צוואתה הלא-כתובה: להרבות טוב בעולם, לפעול למען האחדות ולראות את הנקודות החיוביות בעצמנו ובסובבים אותנו.

תהלים - לד

מִי הָאִישׁ
 הַחֹפֵץ חַיִּים
 אֲהַב יָמַיִם
 לְרֹאוֹת טוֹב.
 נִצֹר לְשׁוֹנֶךָ
 מֵרַע וּשְׁפָתֶיךָ
 מִדְּבַר מְרֻמָּה:

רגע חושבים!!!

מה עונה לבעתק על ההצברה
של אשון הרע?

- א. טענה שקרית המייחסת מעשים שליליים
לאדם מסוים.
- ב. אמירת דברים שליליים [אפילו אמיתיים]
על אדם העלולה לגרום לו נזק.
- ג. כל אמירה העלולה לפגוע ברגשותיו של
אדם או ציבור.
- ד. כל אמירת דבר גנות, אפילו לא ייגרם
מאמירה זו שום נזק.

מוות וחיים ביד הלשון [מהמדרש]

מדרש תנחומא - פרשת מצורע

מַעֲשֵׂה בְרוּכָל אֶחָד שֶׁהָיָה מְסַבֵּב בְּעִירוֹת,
וְהָיָה מְכַרִּיז וְאוֹמֵר מִי מִבְּקִשׁ סֵם חַיִּים,
שְׁמַעְהָ בְּתוֹ שֶׁל רַבִּי יִנְאִי... הִלְכָה וְקִרְאָה
לוֹ אֶצֶל רַבִּי יִנְאִי, אָמַר לוֹ אֵיזָהוּ סֵם
שֶׁל חַיִּים שְׁאַתָּה מוֹכֵר? ... אָמַר לוֹ הֵבֵא
לִי סֵפֶר תְּהִלִּים, הֵבִיאוּ לוֹ וְגָלְלוּ, וְהוּא
מִרְאָה לוֹ מָה שְׁאָמַר דָּוִד, מִי הָאִישׁ
הַחֹפֵץ חַיִּים אֶהֱב יָמִים לְרֵאוֹת טוֹב, נֶצֶר
לְשׁוֹנְךָ מִרַע וּשְׁפָתֶיךָ מִדִּבֵּר מְרָמָה.

מוות וחיים ביד הלשון [מהמדרש]

תלמוד ירושלמי - פאה א

אַרְבָּעָה דְּבָרִים שֶׁהֵן נִפְרָעִין מִן
הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהִקְרָן קִיּוּמָת
לוֹ לְעוֹלָם הַבָּא. וְאֵלּוּ הֵן עֲבוּדָה
זָרָה, גְּלוּי עֲרִיּוֹת, שְׁפִיכוֹת דַּמִּים -
וְלִשׁוֹן הָרַע כְּנֶגְדַּ כָּלָן.

~~זכות חיבור לדעת~~

חפץ חיים - כלל א אות א

אָסוּר לְסַפֵּר בְּגִנּוֹת חֲבֵרוֹ אֶפִּילוֹ עַל אֲמַת גָּמוּהַ, וְזֶה נִקְרָא בְּפִי חַז"ל בְּכָל מְקוֹם - לְשׁוֹן הָרַע.

כלל ג אות ו

וְדַע, דְּאֶפְלוּ אִם לֹא בָּא עַל יְדֵי הַלְשׁוֹן הָרַע שְׁלוֹ, שׁוֹם רָעָה לְהֵאִישׁ הַהוּא, כְּגוֹן שֶׁלֹּא קִבְּלוּ הַשׁוֹמְעִין אֶת דְּבָרָיו, וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה. אִף עַל פִּי כֵן מִכָּלֵל לְשׁוֹן הָרַע לֹא נִפְקָא [=יִצָּא], וְצָרִיךְ כִּפְרָה.

ר' ישראל מאיר הכהן, פולין (1839-1933) כתב חיבורים רבים בהלכה ומוסר, שפירסמו אותו מאוד, והשפעתם גדולה עד היום. חיבורו ההלכתי הראשון היה ספר 'חפץ חיים' על הלכות לשון הרע, ועל שמו כונה ר' ישראל מאיר כבר בחייו, וכך הוא מכונה עד היום, 'החפץ חיים'.

שוברים את הכל(ל)ים

רמב"ם - טומאת צרעת טז

הַצָּרַעַת הוּא שֵׁם הָאָמוּר בְּשִׁתְּפוּת [=שם כולל], כּוֹלֵל עֲנִינִים הַרְבֵּה שְׂאִין דּוֹמִין זֶה לָזֶה... וְזֶה הַשְּׁנוּי הָאָמוּר בַּבְּגָדִים וּבַבְּתִים, שֶׁקָּרָאתוּ תּוֹרָה צָרַעַת בְּשִׁתְּפוּת הַשֵּׁם אֵינוֹ מְמַנְהֶגוּ שֶׁל עוֹלָם, אֶלָּא אוֹת וּפְלֵא הָיָה בְּיִשְׂרָאֵל כִּי־דִי לְהַזְהִיר מִלְּשׁוֹן הָרַע, שֶׁהַמְּסַפֵּר בַּלְשׁוֹן הָרַע מְשַׁתַּנּוֹת קִירוֹת בֵּיתוֹ... וַיְהִיָּה מְבַדֵּל וּמְפָרֵס לְבַדּוֹ, עַד שֶׁלֹּא יִתְעַסֵּק בְּשִׁיחַת הָרְשָׁעִים שֶׁהוּא הַלִּיצָנוֹת וְלִשׁוֹן הָרַע.

רבי משה בן מימון 1138-1204 נולד בספרד עסק במדע ובפילוסופיה, אך בעיקר במקצועות התורה - תלמוד והלכה, פילוסופיה ומוסר, והריץ תשובות מרובות בכל הנושאים הללו לקצות העולם היהודי דאז.

אמרתיי!! So ?what

למה התורה מייחסת
חשיבות כה גדולה, לאמירה
של אדם, גם אם לא יצאה
ממנה שום תוצאה שלילית?

לויק ולווק ביב
האשון - אנה?

נשמה שלי

בראשית - פרק ב

וַיִּצְרָה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָר מִן הָאֲדָמָה וַיִּפְחַ בְּאַפָּיו
נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

תרגום אונקלוס

וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה - וַהֲוֹת בְּאָדָם לְרוּחַ מִמְּלָא:
[=והיתה (הנשמה) באדם לרוח מדברת].

גר צדק ממוצא רומאי, חי דור אחר חורבן
הבית השני [המאה הב']. בגמרא נזכר שהיה
קרובו של טיטוס. לו מיוחס התרגום הארמי
העיקרי לתורה.

רש"י

לְנֶפֶשׁ חַיָּה - אֶף בְּהֵמָה וְחַיָּה נִקְרְאוּ נֶפֶשׁ חַיָּה, אֲךָ זֶה
שֶׁל אָדָם חַיָּה שֶׁבְכָלֶן, שֶׁנִּתְּוַסַּף בּוֹ דַּעַה וְדַבּוּר:

רבי שלמה יצחקי 1105-1040 נולד בצרפת
ובהמשך עבר לאשכנז, כונה גם פרשנדחא -
פרשן הדת.

להיות ראשון זה מחייב

עקידת יצחק - שער סב

אחר שמתר האדם משאר בעלי חיים - סגלת דבורו.
הנה היה מהמחייב אליו שלא יצא מדלתי שפתיו דבר,
רק במה שישמר לו הבודלו:

שאם ישתמש האדם בזה הכח, בדברים בלתי מיוחדים
אליו, הנה החטיא הפונה והחליף השטה. והוא כמעיד
עדות שקר בעצמו, והרי הוא כמי שנתן לו המלך
לבוש מלכות להתפאר בו והלבישו לחמרו... והרי הוא
אצלו באמת נזם זהב באף חזיר.

רבי יצחק עראמה, ספרד (1420-1494) שימש כרב וראש
ישיבה בערים שונות בארצו. כתגובה לדרשות הנוצרות
שחויבו היהודים להקשיב להן החל רבי יצחק לדרוש ברבים,
ובעקבות דרשותיו חיבר ספר לפי סדר פרשות השבוע.

דיבור = חיבור

רש"י

לְנֶפֶשׁ חַיָּה - אִף בְּהֵמָה וְחַיָּה נִקְרְאוּ נֶפֶשׁ חַיָּה, אִף זֶה שֶׁל אָדָם חַיָּה שֶׁבְכֻלּוֹ, שֶׁנִּתְּוֶסֶף בּוֹ דְעָה וְדַבּוּר:

עלי שור - ב - מערכת האדם ד

עַל יְדֵי הַדְּבִיר וְהַדְעָה חֵי הָאָדָם יוֹתֵר מִכֹּל בְּעֵלֵי חַיִּים, בְּכַחוֹת אֵלֶּה הוּא מְסַגֵּל לְהִתְחַבֵּר אֶל אֲחֵרִים. הוּא מְתִיחַס אֶל דְּבָרִים וְתוֹפְעוֹת, מִכִּיר אוֹתָם וּמְשַׁתְּמֵשׁ בָּהֶם. וְהוּא מְתִיחַס אֶל בְּנֵי אָדָם אֲחֵרִים וּבּוֹנֵה עִמָּהֶם חֲבֵרָה אֲנוּשִׁית. וְכִבֵּר הַגְּדִירוֹ הַפִּילוֹסוֹפִים אֶת הָאָדָם כִּיצוּר חֲבֵרָתִי.

הרב שלמה וולבה (1914-2005) היה מגדולי בעלי המוסר בדור האחרון ומחבר ספרים בתחום העבודה הרוחנית על פי תנועת המוסר. שימש כמנהל חינוכי בישיבת באר יעקב ובישיבת גבעת שאול שאותן הקים.

להפוך את היוצרות

עלי שור - ב - מערכת האדם ד

מכאן החומר הרב של לשון הרע, הרי כח הדבור הוא המכשיר שנתן לנו לחבר, לקרב ולדבק. והמדבר לשון הרע, משתמש במכשיר הקרוב - לרחוק, לפרוד ולשנאה.

לכן "כל שאומר לשון הרע מסלק השכינה מלמטה למעלה... בני אדם שניהם חנית וחצים, ולשונם חרב חדה... אמר דוד רבש"ע מה השכינה עושה למטה סלק את השכינה לרקיע".

השכינה היא תכלית הקרוב והאהבה, כאשר בני אדם משתמשים במכשיר הקרוב והאהבה - לפרוד ושנאה, אין לשכינה מקום בעולם.

שאלה לשפירי:

זכות הציבור לדעת או אסור לציבור לדעת?

בשנת 1962 תועד בסרט בן דקה, עימות בין אזרחים לשוטרים, בין היתר רואים בסרט כיצד נגררה אישה, תוך כדי פגיעה בצניעותה. "המועצה לביקורת סרטים ומחזות" פסלה הקרנת קטע זה, בנימוק שהקטע "פוגע בטעם הטוב" חברת הצילום הגישה עתירה לבג"ץ נגד הפסילה. בית המשפט קיבל את העתירה והתיר את הקרנת הקטע.

בפסק דין תקדימי, שקבע כללים לחופש הביטוי ולזכות הציבור לדעת בישראל, כתב השופט לנדוי:

כדי שהאזרח יוכל ליהנות מחירותו להחליף דעות, דרושה לו גם החירות להחליף ידיעות ולגשת ללא מעצור למקורות האינפורמציה שברצון אזרחים אחרים לספק לו, כל עוד אין בכך נזק לאינטרסים חיוניים אחרים של המדינה או של הפרט. רק בדרך זו הוא יכול ליצור לעצמו דעה עצמאית ככל האפשר על אותן שאלות העומדות ברומו של עולם החברה והמדינה, שההכרעה עליהן נתונה בסופו של דבר בידי, בתוקף זכותו לבחור את מוסדות המדינה.

*איזה שיקול זוכר
לצדק, ולצדק?*

הפגיעה בכבודה וצניעותה של אותה אישה, מושא הצילום. או החשש, שמא בלי ראיית קטע זה לא נוכל "ליצור דעה עצמאית ככל האפשר על אותן שאלות העומדות ברומו של עולם החברה והמדינה"
[כלשון השופט]

להצטרפות
ולחומרי לימוד
נוספים סרקו
והיכנסו לאתר
אחים לנפש

אחים
לנפש

© כל הזכויות שמורות ל'אחים לנפש'

OLAMI MENTORSHIP

